

Kriminalizacija solidarnosti

Romana Pozniak

Izraz „zločini solidarnosti“, aktualan među organizacijama ljudskih prava, odnosi se na problem kažnjavanja „facilitacije neovlaštenoga ulaska, tranzita i boravka migranata“ u Europskoj uniji (Tazzioli 2018: 4). Vodeći se istim principom, hrvatski Zakon o strancima člankom 53. propisuje „zabranu pomaganja državljaninu treće zemlje u nezakonitom prelasku, tranzitu i boravku“. Iznimkama u zabrani pomaganja iregulariziranim osobama smatraju se spašavanje života, pružanje hitne medicinske i humanitarne pomoći i drugi humanitarni razlozi, pod uvjetom da „pomaganje u nezakonitom boravku“ ne sprječava „poduzimanje mjera za osiguranje povratka“. Te formulacije problematične su prvenstveno zbog toga što kriminaliziraju sustavnu, učinkovitu pomoć i dozvoljavaju samo neophodnu, biopolitičku pomoć – onu koja migrante održava na životu, a pritom participira u režimu kontrole migracija i uskraćivanju njihovih građanskih i kršenju ljudskih prava. Uzme li se u obzir da policija, izravnim i neizravnim djelovanjem, ugrožava živote ljudi u pokretu, ta zakonska ograničenja su povrh svega i paradoksalna. Ukoliko postoji opravdana sumnja da policija/državne službe protjeruju migrante u BiH ili Srbiju i izlažu ih stradanju i fizičkom nasilju te im tako ugrožavaju živote, nismo li po zakonu dužni reagirati bez rizika od kažnjavanja?

U kontekstu europskoga graničnoga režima zabilježen je niz pokušaja kriminalizacije **solidarnosti**, a među značajnije slučajeve ubraja se privođenje kapetanice broda Sea-Watch 3, Carole Rackete, zbog neovlaštenoga pristajanja u Lampedusu 2019. godine s četrdeset spašenih migranata na brodu. U domaćem kontekstu primjeri se kreću od verbalnih prijetnji i zastrašivanja volontera i volonterki, pa sve do sudskih presuda volonterima, a u jednom slučaju i oduzimanju statusa azila partneru aktivistkinje i tadašnje djelatnice organizacije Are You Syrious (AYS). Aktivistkinju je policija zastrašivala poslavši roditeljima „poziv za njezino saslušanje pod sumnjom da je umiješana u pribavljanje 'nelegalne' odvjetničke punomoći obitelji“ smrtno stradale Madine Hussiny te prijetnjama privođenjem. Slučaj Dragana Umičevića posebno je važan jer se radi o volonteru koji je pokušao pomoći obitelji Hussiny, no protiv kojega je, kako su prenosili mediji, „podnesena prekršajna prijava zbog navodnog pomaganja u ilegalnom prelasku državne granice“, a MUP je uz to tražio zatvor, kaznu od 230 000 kuna i zabranu rada organizacije Are You Syrious. Prekršajni sud pravomoćno je osudio Umičevića s kaznom od 60 000 kuna, a taj iznos skupljen je, prema istom izvoru, „građanskom solidarnošću“, odnosno akcijom prikupljanja sredstava koju je pokrenuo AYS.

Kriminalizacija solidarnosti jedna je od strategija režima kontrole migracijskih kretanja. Iako pod režimom podrazumijevamo politike i prakse koje nemaju univerzalno ishodište niti su uvijek međusobno usklađene, eksternalizacija i kontrola izbjegličkih i iregulariziranih kretanja svakako je cilj oko kojeg se slaže većina aktera i kreatora migracijskih politika. U tom smislu, poticanje empatije, pomoći i, pogotovo, otpora, u okviru državnoga i međunarodnoga upravljanja značenjski se izvrće i prikazuje kao sigurnosni problem – poticanje „nezakonitih migracija“ – umjesto kao otpor „europskom aparthejdu“ (Balibar 2004). U tom specifičnom kontekstu institucionalizacije i normalizacije nasilja nad ljudima u pokretu, prakse solidarnosti „odozdo“, bilo da se radi o njezinom humanitarnom, pravnom ili prosvjednom izdanju, pojavljuju se kao pokretači transformacije aktualnih režima moći koji stvaraju i perpetuiraju društvene i geopolitičke hijerarhije i odbacuju mogućnost ravnopravne mobilnosti.

24. 5. 2023.

Literatura

Balibar, Étienne. 2004. *We, the People of Europe? Reflections on Transnational Citizenship?* New Jersey: Princeton University Press. Translated by James Swenson.

Tazzioli, Martina. 2018. *“Crimes of Solidarity. Migration and Containment through Rescue.”* *Radical Philosophy* 2.01: 4-10.